

Na podlagi tretjega odstavka 35., tretjega odstavka 36. in petega odstavka 40. člena zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (Uradni list RS, št. 58/02 in 85/02-popr.) izdaja minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

P R A V I L N I K

o pogojih in postopku za odobritev gozdnih semenskih objektov, namenjenih pridelovanju gozdnega reprodukcijskega materiala v kategorijah »kvalificiran« in »testiran«*

I. SPLOŠNI DOLOČBI

1. člen

(vsebina)

Ta pravilnik določa:

- vsebino ter postopek potrjevanja načrtov gospodarjenja z gozdnimi semenskimi objekti (v nadaljnjem besedilu: načrt) in njihovih sprememb,
- pogoje, katerim morajo ustrezati vnaprej določena drevesa, ki se uporabljajo za snovanje gozdnih semenskih objektov v kategoriji »kvalificiran« in
- način izvedbe primerjalnih in genetskih testov, s katerimi se dokažejo nadpovprečne lastnosti gozdnih semenskih objektov v kategoriji »testiran«.

2. člen

(pomen izrazov)

Uporabljeni izrazi v tem pravilniku imajo naslednji pomen:

1. matična drevesa so vnaprej določena drevesa, od katerih se lahko jemlje seme ali dele rastlin z namenom osnovanja nasada, in ki so bila v ta namen izbrana zaradi svojih nadpovprečnih lastnosti;
2. starši so drevesa, ki se uporabijo za pridobivanje generativnega gozdnega reprodukcijskega materiala (semena, sadik);
3. orteti so drevesa, ki se uporabijo za vegetativno pridobivanje delov rastlin (rametov);
4. sestavine so sestavni deli gozdnega semenskega objekta, ki pomenijo:
 - število klonov in število rametov vsakega klona, ali število staršev in število dreves, izvirajočih iz vsakega starša, ko gre za semensko plantažo,
 - število staršev, ko gre za starše družine,
 - število klonov, ko gre za klonsko mešanico.

II. ODOBRITEV V KATEGORIJI »KVALIFICIRAN«

3. člen

(vsebina načrta)

Načrt za semensko plantažo mora vsebovati:

- navedbo tipa semenske plantaže, ki je lahko klonska, če je osnovana z deli rastlin, ali generativna, če je osnovana s sadikami;
- opis sestavin,
- opis načina križanja,
- opis izoliranosti,
- opis zasaditve, ki omogoča identifikacijo sestavin, in podrobno skico, iz katere je razvidna površina semenske plantaže ter natančen položaj vsakega drevesa,
- predvidene ukrepe, ki se bodo izvajali (redčenja, obrezovanje itd.), in kriterije, ki se bodo pri tem uporabili.

Načrt za starše družine mora vsebovati:

- opis sestavin,
- podatke o istovetnosti staršev,
- podatek o gojitveni vrednosti staršev,
- načrt križanja,
- način opravevanja staršev.

Načrt za klon mora vsebovati opis izrednih lastnosti orteta.

Načrt za klonsko mešanico mora vsebovati:

- opis izrednih lastnosti ortetov,
- število in razmerje med sestavnimi kloni v mešanici,
- način izbire,
- opis osnovne kolekcije.

4. člen

(najmanjša velikost semenske plantaže)

Število matičnih dreves, ki se uporabijo za osnovanje semenske plantaže, mora znašati najmanj 10.

Število zasajenih sadik, ki izhajajo iz posameznega matičnega drevesa, ko gre za generativno semensko plantažo, mora znašati najmanj 25.

Število zasajenih ukoreninjencev, ki izhajajo iz posameznega matičnega drevesa, ko gre za klonsko semensko plantažo, mora znašati najmanj 30.

5. člen

(število klonov v mešanici)

Mešanica klonov mora zagotavljati ustrezno gensko mešanost, zato mora najmanjše število klonov v mešanici znašati:

- 50, ko gre za vrste *Abies alba*, *Acer pseudoplatanus*, *Alnus glutinosa*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus excelsior*, *Larix decidua*, *Picea abies*, *Pinus cembra*, *Pinus nigra*, *Pinus sylvestris*, *Quercus petraea*, *Quercus robur* in *Tilia cordata*;
- 10, ko gre za vrste rodu *Betula*, *Prunus avium* in *Robinia pseudoacacia*;
- 25 za vse ostale vrste.

6. člen

(izoliranost)

Semenske plantaže morajo biti izolirane od zunanjih virov opraševanja, zato morajo biti na primerni razdalji od odraslih dreves iste vrste. Ta razdalja je odvisna od značilnosti vrste, prevladujoče smeri vetrov ter oblike terena. Najmanjša dovoljena razdalja je 400 m, ki se lahko v upravičenih primerih, o katerih presoja inštitut, skrajša, vendar ne na manj kot 100 m.

7. člen

(izredne lastnosti)

Matična drevesa morajo izkazovati izredne lastnosti, in sicer morajo biti:

- dovolj razvita in stara, da se lahko kriteriji za izbiro jasno presojajo,
- prilagojena na ekološke razmere, prevladujoče v provenienčnem območju,
- zdrava, brez očitnih znakov bolezni in škodljivcev, odporna na različne škodljive podnebne in rastiščne razmere, z izjemo onesnaženja zraka,
- izbrana izmed 50 najdebelejših dreves na hektar površine sestoja,
- boljša po kakovosti lesa od drugih dreves iste starosti in cenotskega statusa v istem sestoju,
- brez očitnih napak v obliki in načinu rasti, kot so zavrtost, debelovejnatost, krivost, razsohlost in podobno.

Pri starših se poleg zahtev iz prejšnjega odstavka lahko upošteva tudi učinkovitost križanja.

8. člen

(vloga za potrditev načrta)

Postopek za potrditev načrta se začne na podlagi vloge za potrditev načrta, ki se vloži na Gozdarski inštitut Slovenije (v nadaljnjem besedilu: inštitut), kateri se priloži tudi dva izvoda predloga načrta, izdelanega v skladu s tem pravilnikom

Vlogo iz prejšnjega odstavka tega člena lahko vloži dobavitelj, ki je pri ministrstvu, pristojnem za gozdarstvo, registriran za pridelovanje gozdnega reprodukcijskega materiala v kategorijah »kvalificiran« in »testiran« (v nadaljnjem besedilu: dobavitelj).

Obrazec vloge iz prvega odstavka tega člena je v prilogi 1, ki je sestavni del tega pravilnika.

9. člen

(postopek potrditve načrta)

V postopku potrditve načrta Inštitut preveri zlasti:

- ustreznost predlaganih sestavin,
- ali so na primeren način izkazane oziroma dokazane izredne lastnosti staršev (npr. s testi potomstva),
- izoliranost,
- ustreznost ostalih vsebin predloga načrta glede na tip ter cilj oziroma namen gozdnega semenskega objekta.

10. člen

(odločba o potrditvi načrta)

Z odločbo inštitut:

- odobri matična drevesa in jim dodeli enotne identifikacijske številke,
- določi sestavine semenske plantaže, staršev družine, klona ali klonske mešanice,
- potrdi načrt.

11. člen

(evidenca matičnih dreves)

Matična drevesa, ki jih inštitut v postopkih potrditve načrta odobri, se vpišejo v evidenco matičnih dreves.

Evidenca matičnih dreves iz prejšnjega odstavka je sestavni del registra gozdnih semenskih objektov.

12. člen

(vodenje zapisov)

Za semensko plantažo se mora sproti beležiti vse izvedene negovalne ukrepe (npr. redčenja in druge razloge za odstranitev dreves) in čas cvetenja posameznih dreves.

13. člen

(pogoj za odobritev semenske plantaže)

Semenska plantaža se lahko odobri, če ustreza pogoju izoliranosti in so bili z načinom gospodarjenja doseženi cilji njenega osnovanja.

14. člen

(pogoj za odobritev staršev družine)

Starše družine se lahko odobri, če so izkazani istovetnost, število in razmerje med starši v mešanici.

15. člen

(pogoji za odobritev klonov in klonskih mešanic)

Kloni morajo izkazovati posebne razločevalne značilnosti. Vrednost posameznih klonov mora biti izkustveno določena ali dokazana z daljšimi poskusi.

Za klone in klonske mešanice velja odobritev največ 10 let po izdaji odločbe o odobritvi.

Odobritev se lahko podaljša za nadaljnjih 10 let, če še obstojijo pogoji za odobritev in inštitut presodi, da niso nastopile motnje zaradi staranja klonov.

16. člen

(pogoj za odobritev umetnega križanca)

Odstotni delež križancev v gozdnem reprodukcijskem materialu, ko gre za semensko plantažo ali starše družin, namenjene pridobivanju umetnega križanca, mora biti predhodno ugotovljen z verifikacijskim testom.

17. člen

(odobritev)

V postopku odobritve gozdnega semenskega objekta v kategoriji »kvalificiran« inštitut preveri, ali je le-ta osnovan v skladu z odločbo o potrditvi načrta in ali so izpolnjeni s tem pravilnikom predpisani pogoji za odobritev.

18. člen

(izjeme)

Ne glede na prejšnji člen lahko inštitut semenske plantaže, ki so bile osnovane v skladu s predpisi o semenu in sadikah in zanje ni bil izdelan in potrjen načrt v skladu s tem pravilnikom, odobri, če na podlagi drugih predloženih dokazil presodi, da ustrezajo ostalim pogojem za odobritev semenskih plantaž v kategoriji »kvalificiran«.

19. člen

(odločba o odobritvi v kategoriji »kvalificiran«)

Inštitut z odločbo o odobritvi v kategoriji »kvalificiran« odloči tudi o:

- najmanjšem številu dreves, ki mora v semenski plantaži cveteti, ali o najmanjšem številu staršev, ki mora biti zastopanih v mešanici, da je tako nastalo seme dovoljeno tržiti, ali
- časovni omejitvi pridobivanja ali največji dovoljeni pridobljeni količini rametov, ko gre za klone ali klonske mešanice.

20. člen

(sprememba načrta)

Dobavitelj mora nastale spremembe glede sestavin, površine, razporeda, načina oprasčevanja ali izoliranosti, nastalih v gozdnem semenskem objektu, najpozneje v 30 dneh od njihovega nastanka sporočiti inštitutu.

Če je izpolnjen pogoj iz prejšnjega odstavka in če so s spremembami še vedno izpolnjeni pogoji za potrditev načrta, predpisani s tem pravilnikom, inštitut z odločbo potrdi spremembo načrta.

III. ODOBRITEV V KATEGORIJ »TESTIRAN«

21. člen

(splošne zahteve za teste)

Testi, ki se uporabljajo zaradi odobritve gozdnega semenskega objekta v kategoriji »testiran«, morajo biti postavljeni, vodeni in ovrednoteni v skladu z mednarodno priznanimi postopki.

22. člen

(ocenjevani znaki)

Testi morajo biti postavljeni tako, da se ocenjuje posamezne znake, ki morajo biti navedeni za vsak test. Posebna pozornost se mora nameniti prilagojenosti, rastnosti ter pomembnejšim biotskim in abiotskim dejavnikom. Dodatno se lahko ovrednoti tudi druge znake, ki so pomembni z vidika specifičnega namena uporabe, glede na ekološke razmere v območju, kjer se test izvaja.

23. člen

(vodenje zapisov o poteku testa)

Med trajanjem testa se vodijo zapisi o testni lokaciji, podnebju, tleh, pretekli rabi, osnovanju in ravnanju ter morebitnih poškodbah po biotskih ali abiotskih dejavnikih.

Izvajalec testa, ki vodi zapise iz prejšnjega odstavka, mora inštitutu omogočiti vpogled vanje.

Starost testnega materiala in rezultate v času ovrednotenja zabeleži inštitut.

24. člen

(postavitev testa)

Način vzgoje, zasaditev in ravnanja z vzorci gozdnega reprodukcijskega materiala, ki se uporabijo pri snovanju testnih nasadov, mora biti pri vseh vzorcih enak, kolikor le dopušča tip sadilnega materiala.

Vsak testni poskus mora biti postavljen po veljavnem statističnem načrtu s primernim številom dreves, ki omogoča ovrednotenje posameznih značilnosti vseh sestavin, ki se preiskujejo.

25. člen

(analiza in veljavnost rezultatov)

Podatke poskusa se analizira z mednarodno priznanimi statističnimi metodami in jih predstavi za vsako preiskovano značilnost.

Metodologijo, ki je bila uporabljena pri testu in podrobnejše rezultate, mora izvajalec testa objaviti v strokovni literaturi. Poleg rezultatov testa je treba navesti tudi območja verjetne prilagoditve in značilnosti, ki bi lahko uporabnost preiskovanega izhodiščnega materiala omejile.

Če se med trajanjem testa pokaže, da gozdni reprodukcijski material ne dosega značilnosti izhodiščnega materiala, iz katerega je bil pridobljen, ali da nima podobne odpornosti na gospodarsko pomembne škodljivce, se tak gozdni reprodukcijski material iz testa izloči.

26. člen

(pogoj za genetske teste)

Genetske teste se lahko izvaja le za izhodiščni material, odobren v kategoriji »kvalificiran«.

27. člen

(interpretacija genetskih testov)

Genetska vrednost vsake sestavine se mora oceniti na najmanj dveh testnih lokacijah, od katerih mora biti najmanj ena v provenienčnem območju, za katerega se priporoča uporaba testiranega gozdnega reprodukcijskega materiala. Ocenjena nadpovprečna vrednost gozdnega reprodukcijskega materiala, namenjenega trženju, se izračuna na podlagi teh genetskih vrednosti in specifičnega načrta križanja.

Ocena nadpovprečne vrednosti gozdnega reprodukcijskega materiala za posamezno značilnost ali skupino značilnosti se določi glede na referenčno populacijo.

Posebej se mora ugotoviti, ali je za katero od pomembnih značilnosti ocenjena genetska vrednost gozdnega reprodukcijskega materiala slabša od referenčne populacije.

28. člen

(standardi za primerjalne teste)

Primerjalne teste se izvaja tako, da se testni gozdni reprodukcijski material primerja z najmanj enim vnaprej določenim standardom.

Standard je gozdni reprodukcijski material, ki izvira iz gozdnega semenskega objekta v kategoriji »izbran« v istem provenienčnem območju, za katero se predlaga uporaba testiranega gozdnega reprodukcijskega materiala, in katerega lastnosti so se v času do začetka testiranja izkazale koristne za gozdarstvo. Kvaliteta standardov, uporabljenih za namene primerjanja pri testiranju, naj bi bila, če je možno, dovolj dolgo znana v območju, kjer se opravlja testiranje.

Ko gre za umetnega križanca, se mora kot standard uporabiti gozdne semenske objekte obeh vrst, ki v njem nastopata.

Kadar je le možno, naj se pri testu uporabi več različnih standardov. Kadar na voljo ni primernih standardov, se lahko kot standard uporabi najboljši od gozdnih semenskih objektov, ki se testira, ali izračunano povprečje vseh testnih rezultatov za nek določen znak.

Iste standarde se mora uporabiti v vseh testih v kar se da velikem razponu rastiščnih razmer.

29. člen

(vzorčenje)

Gozdni reprodukcijski material, ki se uporabi za test, mora biti statistično značilen vzorec gozdnega reprodukcijskega materiala, ki se pridobiva iz testiranega gozdnega semenskega objekta.

Generativno pridelan gozdni reprodukcijski material, ki se uporabi v testu, mora biti:

- pridobljen v letih dobrega cvetenja in dobrega obroda, pri čemer se lahko uporabi tudi umetno opraševanje, in
- pridobljen na način, ki omogoča, da so odvzeti vzorci reprezentativni.

30. člen

(interpretacija primerjalnih testov)

Za najmanj en pomemben znak mora biti dokazana statistično pomembna izrednost v primerjavi s standardi.

Navesti se mora vsak ekonomski ali okoljsko pomemben znak, ki izkazuje znatno slabše rezultate v primerjavi s standardi, njihove učinke pa je treba izravnati s koristnimi znaki.

31. člen

(vloga za odobritev v kategoriji »kvalificiran« ali »testiran«)

Postopek odobritve v kategoriji »kvalificiran« ali »testiran« se začne na podlagi vloge, ki mora biti vložena na obrazcu A, določenem v prilogi 2, ki je sestavni del tega pravilnika.

Vlogi morajo biti priloženi podatki o lokaciji in lastniku gozdnega semenskega objekta, ki se vpišejo na obrazec B, ki je določen v prilogi 2.

Ko gre za genetske teste, se mora vlogi priložiti tudi:

- zapise iz prvega odstavka 23. člena tega pravilnika,
- opis testa in genetske izračune,
- podatke o istovetnosti, izvoru in poreklu sestavin, ki se vrednotijo, in
- potrjen načrt z vsemi zabeleženimi ukrepi in morebitnimi spremembami.

Ko gre za primerjalne teste, se mora vlogi priložiti tudi:

- opis in rezultate testa,
- opis uporabljenih standardov.

32. člen

(začetni testi)

Testi, ki se izvajajo v drevesnicah, rastlinjaki ali laboratorijih, se lahko upoštevajo:

- za začasno odobritev, ali
- za dokončno odobritev, če se dokaže, da obstaja tesna povezava med merjenim znakom in znaki, ki se sicer ugotavljajo s testi v gozdu, in če ostali znaki, ki se testirajo, ustrezajo vsem ostalim zahtevam za primerjalno testiranje.

33. člen
(uveljavitev pravilnika)

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu republike Slovenije.

Št. 322-04-1/2004/2

Ljubljana, dne 16. februarja 2004.

EVA 2001-2311-0122

Minister
za kmetijstvo
gozdarstvo in prehrano
mag. Franc But I. r.

(Ta pravilnik vsebinsko povzema Direktivo Sveta 1999/105/ES

[Priloga 1: Vloga za potrditev načrta gospodarjenja z gozdnim semenskim materialom](#)
[Priloga 2: Obrazec A - Vloga za odobritev gozdnega semenskega objekta; Obrazec B - Podatki o lokaciji in lastniku gozdnega semenskega objekta](#)